

tidsskrift.dk

Om Resultaterne af de nyeste etnografiske Undersøgelser i Amerika. 1)

Geografisk Tidsskrift, Bind 11 (1891)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0011-PDF/gto_0011_96693.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=96693>

pdf genereret den : 22/5-2008

Kysten indtil 69° var imidlertid bleven kaartlagt. Paa Grund af Omstændighederne — den sene Aarstid i Forbindelse med de højst ugunstige Isforhold saa nordligt — besluttede Lieut. Ryder ikke at forlade Skibet med Baadene for med disse at undersøge Kysten sydefter, men at søge ud af Isen og muligen komme ind til Kysten lidt sydligere med Skibet. Dersom dette ikke lod sig gøre i Løbet af de nærmest paafølgende Dage, vilde man, paa Grund af „Hekla“s ringe Kulbeholdning, afsejle til Dyrefjord paa Island forat fylde Kul, faa Proviant og hjemsende Samlingerne, hvorpaa man atter vilde gøre Forsøg paa at komme ind til Grønlands Østkyst.

Man maatte op til 70° og stod den 15. udefter i temmelig spredt Is. De to følgende Dage laa man stille paa Grund af Taage og Is, og „Hekla“ kom endelig d. 18. om Aftenen paa $\begin{cases} 69^{\circ} 42' \text{ N. Br.} \\ 17^{\circ} 57' \text{ W. Lgd.} \end{cases}$ ud af

Isen. Iskanten fulgtes sydefter indtil om Eftermiddagen d. 19. paa $\begin{cases} 68^{\circ} 25' \\ 19^{\circ} 25' \end{cases}$, hvor den bøjede vestpaa, hvorpaa Kursen blev sat paa Dyrefjord. Senere saa man ingen Is, og „Hekla“ ankrede den 20. Avgust om Aftenen paa Dyrefjord.

Efter nogle Dages Ophold her vilde man sætte Kursen retv. NNW. i og søge om muligt at komme ind til Land og gaa langs Kysten mellem 25° og 30° Lgd. med Skibet og kaartlægge denne Strækning fra dette. Derpaa skulde Rejsen fortsættes sydpaa langs Kysten enten med Skib eller Baade, alt efter Forholdene. I sidste Tilfælde skulde „Hekla“ da hente Expeditionen i Angmagsalik. Dersom Forholdene skulde vise sig saa ugunstige, at man ikke kom til Kysten nordpaa, ventede man i alle Tilfælde at kunne komme ind til Angmagsalik og kaartlægge et Stykke af Kysten herfra nordefter.

Om Resultaterne af de nyeste etnografiske Undersøgelser i Amerika.¹⁾

Af H. Rink.²⁾

I denne Artikels første Afsnit er det oplyst, hvorledes de Forenede Staters Regering har søgt at fremme Nordamerikas etnografiske Undersøgelser ved en særegen Institution: „Bureau of Ethnology“ i Forbindelse med „National Museum“, i hvilket forevrigt ogsaa andre Videnskaber ere repræsenterede, men Etnografien synes at indtage en fremragende Plads blandt disse. Vi skulle her søge at give lidt nærmere Oplysning om, hvorledes det nævnte Øjemed søges opnaaet.

Økonomiske Hjæpekilder og Arbejdsstyrke.

Bureau of Ethnology. Det aarlige Tilskud, bevilget af Kongressen til „Fortsættelse af etnologiske

Undersøgelser iblandt de amerikanske Indianere“ under Ledelse af Sekretæren ved „Smithsonian Institution“, omfattende Lønninger eller Godtgjørelse til alle de nødvendige Tjenstydende, er 40000 Dollars.

Følgende andre videnskabelige Institutioner stod 1889 under Smithsonian Institutions Kontrol.

Internationale Udvexlinger. For alle Udgifter ved det internationale Byttesystem mellem de Forenede Stater og fremmede Lande under Smithsonian Institutions Bestyrelse, indbefattende Lønninger og Godtgjørelser for alle derved Ansatte, har Kongressen bevilget 15000 Doll.

National Museet. For Vedligeholdelse, Forevisning og Forøgelse af Samlingerne fra Regeringens Opmaalings- og Undersøgelser-Expeditioner, indbefattende Lønninger og Godtgjørelser til alle Vedkommende, har Kongressen bevilget 125000 Doll.

Byggearbejder. Hertil var der for 1888—89 intet Tilskud ydet, da Udgiften var bestridt af Overskudet fra 1887—88.

Museets Montering. Til Montrer, Møbler og alt det iøvrigt Fornødne til Udstilling og Vedligeholdelse af Samlingerne, indbefattende Lønninger og

¹⁾ Fortsættelse fra 9de Bind 1887—88, S. 118.

²⁾ Det havde været min Hensigt at give denne Fortsættelse først noget senere hen i Tiden, men da Sygdom truer med snart at kunne hindre det fremtidige Arbejde, foretrak jeg at afslutte dette. Materialet der til laa færdigt, takket være mine literære Venner i Amerika, som tilsende mig nyudkomne Tryksager og som forevrigt skriftlig meddele mig de Oplysninger, jeg maatte ønske.

R. H.

Godtgørelser til alle Vedkommende, har Kongressen bevilget 40000 Doll.

Opvarmning, Belysning samt Telegrafering og Telefonering. Hertil har Kongressen bevilget 13000 Doll.

Ialt: 233000 Doll. Men hertil kommer yderligere Tilskudet fra den oprindelig ved private Midler oprettede „Smithsonian Institution“, hvis Fond afgiver i Rente 42180 Doll. aarlig.

Naar udtages Kontoen for Byggearbejder, viser Regnskabet for 1887—88 ganske tilsvarende Indtægt, og denne synes at kunne betragtes som fast, om end aarlig Bevilling ved Kongressen maa søges. Etnografien staaer for Tiden højt i Anseelse i Amerika paa Grund af, at den faaer sin rundelige Part af de Midler, den har sammen med andre Videnskaber, især til Samlingerne. Den kan alene for sin ovennævnte særskilte Del raade over en Arbejdsstyrke, som i 1889 beløb sig til: 7 Etnologer med aarlige Lønninger af 1500—3000 Doll. og 11 Assistenten med 720—1200 Doll., hvoraf dog nogle kun vare i Virksomhed en Del af Aaret, og Lønnen beregnedes derefter. Denne Stab af Forskere besørger, foruden Arbejdet paa Rejserne, Bearbejdelsen af Rejseudbyttet. Resultaternes Offentliggørelse sker alt efter Omstændighederne gennem „Annual Reports“, „Contributions“, „Proceedings“ og „særlige Meddelelser“ fra „Bureau of Ethnology“, „Smithsonian Institution“ og „National Museum“. Hovedværket er „Annual Report of the Bureau of E.“, der er meget luxuriøst udstyret. Det udkommer rigtignok meget sent; saaledes for Aargangen 1884 først i 1887 og for 1885 først i 1888. Men herpaa bødes der, dels ved de andre nysnævnte Meddelelser, dels ved Separataftryk.

Endelig kommer hertil private Selskaber og Museer samt disses og andre særlige, til Dels udenlandske Tidsskrifter, som have skjænket de foreliggende Emner mere eller mindre Opmærksomhed.

Hvad denne Artikels Meddeler tilfældig har liggende for sig, og som refererer sig til de seneste Aar, bærer følgende Navne: „The American Naturalist“; „Peabody Museum“; „Amer. Association for the Advancement of Science“; „Amer. Folklore Society“; „Amer. Anthropologist“; „Amer. Philological Society“; „British Association for the Advancement of Science“; „The Canadian Institute of Toronto“; „Boston Society of Natural History“ og for Aaret 1890: „Compte Rendu“ for Amerikanist-Kongressen i Berlin 1888.

Naar vi endvidere erindre, at der, trods den store Undertrykkelse, som de Indfødte med deres oprinde-

lige Kulturtilstand have lidt siden Evropæernes Indtrængen, endnu ingensteds i Nordamerika er langt at rejse for at faa Lejlighed til at finde Levninger nok, især af Sprog og Sagn, fra hin Kultur samt til at samle lønnende Iagttagelser, kan man nok drage den Slutning, at Nordamerika for Øjeblikket er et af de for Etnografiens Fremme heldigst stillede Lande.

Kulturtrinenes geografiske Fordeling. Betydningen af Fortid og Nutid.

Som et Forsøg paa at opstille en Orden for Kulturtrinene i Almindelighed har *Morgan*, som bekendt, foreslaaet et System af tre Hovedafdelinger: Naturtilstanden (*Savagery*) med 3 Kulturtrin; Halvcivilisationen (*Barbarism*) med 3, og Civilisationen. Det Nærmere er allerede vist i det forrige Afsnit tilligemed Systemets Anvendelse til at vise Fordelingen af Indianerstammerne i det Store, da Evropæerne trængte ind. Der skulde kun være forekommet 3 Kulturtrin, nemlig Naturtilstandens øverste og Halvcivilisationens første og andet Trin, dog saaledes, at det tredje var nærværd at blive naaet netop ved Evropæernes Ankomst.

Geografisk kunde da Indianerne inddeles: 1) Paa Naturtilstandens øverste Trin: Indbyggerne i hele Kystlandet paa Vestsiden, fra Sydspidsen af Kalifornien nordefter, og indtil 50° paa Østkysten; nordligere tillige omfattende Indlandet. 2) Paa Halvcivilisationens første Trin: Indbyggerne i det øvrige østlige Kystland ned til Florida og tillige Størstedelen af det der til hørende Indland mellem 30° og 50° N. Br. 3) Paa Halvcivilisationens mellemste Trin: Indbyggerne i hele det Sydlige, der da skyder sig op imellem de to Foregaaende til omtrent 40° N. Br.

Det er udtrykkelig fremhævet, at hele denne Inddeling kun er et Forsøg, beregnet paa foreløbig Orientering mellem de talrige Indianerstammer; i Virkeligheden burde der gives flere Kulturtrin og flere Kjendemerker for Ordningen efter dem.

Her ville vi indskrænke os til at omtale Spørgsmaalene om de saakaldte *Moundbuilders* og om Inddelingens rette Begrænsning, om hvor vidt den omfatter de virkelig laveste eller højeste Trin, som her have været repræsenterede.

Allerede i forrige Afsnit har der været Tale om en *tilsyneladende helt forsvunden Befolkning*, som alene har efterladt Mindesmærker om sin Tilværelse i de saakaldte *Mounds* eller *Jordværker*, Høje eller Volde, der findes udbredte over meget store Arealer —

især i Mississippi-, Missouri- og Ohio-Dalene. Der findes ingen Levninger af Boliger ved disse Mounds, men dette kan vel tilskrives et forgængeligt Materiale. Derimod ere, foruden andre talende Levninger, Gravsteder meget talrige. At der under alle Omstændigheder fra første Færd af maa have været noget Gaadefuldt ved disse Vidnesbyrd om en saa vidtstrakt Bebyggelse, derpaa tyde de Gisinger, hvortil de have givet Anledning. I det Hele har man antaget, at Jordværkerne vare opførte af en Folkestamme, som stod paa et højere Civilisationstrin. I det forrige Afsnit er der, grundet paa en Teori af *Morgan*, hentydet til den Formodning, at disse Folk i Henseende til Boliger have dannet en Overgang til Puebloerne.

Da nu Spørgsmaalet om Mound-Byggerne i flere Henseender heller ikke godt kunde adskilles fra Undersøgelser af de Indianerstammers Kulturtilstand, hvilke have existeret i den europæiske Tid, er det intet Under, at „Bureau of Ethnology“ har skjænket det en særlig Opmærksomhed, og vi skulle her i Korthed give et Uddrag af de vundne Resultater. Siden 1882 har Prof. *Cyrus Thomas* udelukkende ofret sig til Mound-Undersøgelserne, idet han aarlig har ransaget hine vidtudsprede Egne og bearbejdet de hjembragte Optegnelser og Oldsager. Om det indtil 1887 vundne Udbytte kan her følgende meddeles:

De meget betydelige Landstrækninger, som fortrinsvis havde været undersøgte, vare: Sydvest-Wisconsin og de nærmeste Stykker af Minnesota, Illinois og Iowa, det nordøstlige Missouri, den vestlige Del af det sydlige Illinois, Sydøst-Missouri, det østlige Arkansas, visse Punkter i det nordlige og vestlige Mississippi, Vest-Virginia, Øst-Tennessee, Nord-Carolina, Nord-Georgia og nogle faa andre Steder.

Over to Tusinde Jordværker vare blevne undersøgte, opmaalte og beskrevne, og de havde omfattet næsten enhver Type i Henseende til Form, fra de smaa, runde Gravhøje til de store, afkortede Pyramider, Inddæmningerne, Billedhøjene, Stenvarde og Hustømter.

Museet er ved disse Arbejder blevet beriget med 38000 Numre af Oldsager, samlede af Forskerne selv med Undtagelse af forholdsvis faa, som ere erhvervede ved Kjøb eller Gave. Alle hidtil bekendte og flere ny Typer findes deriblandt, men ingen med mindste Spor af Billedskrift endstige Bogstaver, hvoraf man kunde slutte sig til Mound-Byggenes Sprog. Dog opdagedes der enkelte Gjenstande, som skjønnedes at være indbragte i Jordlagene i en senere Tid. Af alt,

hvad der ved forestaaende Opdagelser oplystes, mener Prof. *Thomas* at kunne drage følgende Slutninger:

Mound-Byggerne paa det undersøgte Areal have bestaaet af et Antal Stammer, som stod i det samme indbyrdes Forhold til hverandre og paa et ganske lignende Kulturtrin som de Indianere, Evroperne forefandt i de samme Lande ved deres første Ankomst. Den arkæologiske Undersøgelse leder endog i det Hele og Store taget til at antage, at de forskellige Grupper af Mound-Byggere have haft deres tilsvarende Afdelinger blandt de sidst nævnte Indianere, og at de have beboet de samme Lokalteter som disse. Der er intet, som taler for, at Mound-Byggerne skulde have hørt til en højere civiliseret Nation, saaledes som der har været saa megen Tale om i arkæologiske Skrifter.

Deres Stammer have efterladt Tegn paa indbyrdes Forskjellighed især i Begravelserne og den Maade, hvorpaa Ligene have været behandlere. I de sydlige Distrikter have de store, fladtoppede Høje været bebyggede med Forsamlingshuse og med Høvdingers eller fremragende Personers Boliger. De fremkomne Bevisligheder tale afgjort mod den Teori, som er bleven opstillet om, at Mound-Byggerne skulde være fordrevne og vandrede sydpaa og være blevne Stamfædre til Mayaerne og Mexikanerne. Ligesaa maa *Morgans* Antagelse, at de skulde være blevne til Pueblo-Indianere i Ny-Mexiko, bortfalde. Endelig maa her endnu tilføjes, at skjønt de her omhandlede Jordværker unægtelig i deres Helhed skrive sig fra Tiden før Evropernes Ankomst, findes der dog nogle Mounds, som bevislig ere opførte efter dette Tidspunkt.

Fortids-Levningerne i Almindelighed. Det kan næppe undgaa Opmærksomheden, at der i Drøftelsen af Spørgsmaalet om Mound-Byggenes Tidsalder, og om hvad der i Amerika skal betegnes som præhistorisk og hvad som præcolumbisk, hersker Uklarhed, men denne foreges, naar vi gaa over til Menneskehedens fjerneste Tider. Det er noksom bekjendt, at der allerede for længe siden i Nordamerika er opdaget Jordlag af forbausende Dimensioner, som ganske svare til Kjøkkenmøddingerne i Evropa.

Forskjellige Forfatteres Afhandlinger herom vedrøre Distriktet Columbias og Potomac-Dalens Urbefolkning og Stenredskaber, Resultaterne af en Undersøgelse over Menneskets Tilværelse i Nordamerika under Stenalderens palæolitiske Periode, Menneskenes Ælde i Delaware-Dalen, Islagets Tilbagetræden i Minnesota i dets Forhold til Gruslagene, som ligge ovenpaa Stenredskaberne.

Professor *Cyrus Thomas* har allerede ved Affattelsen af oven omtalte Beretning fra 1887 indset Nødvendigheden af at sammenfatte alle Arter Fortidslevninger under ét, og han antyder, hvorledes dette burde ske i en geografisk Fremstilling af deres Forekomst og Fordeling over hele Landet. Idet han derefter i Forening med sine Assisterter fortsatte Undersøgelserne som hidtil, udarbejdede han den bebudede Oversigt for Hovedmassen af Landet, nemlig hvad der ligger østfor Klippebjergene, i et Skrift, „Prehistoric Works East of the R. M.“, og et Par Bemærkninger ville være tilstrækkelige til at give en Fremstilling af det store Arbejde, det har kostet, og den store Nytte, det vil kunne yde som Grundlag for alle fremtidige Forskninger. Katalogen tæller 246 Sider, men det største og vigtigste Arbejde er uden Tvivl nedlagt i de 17 Kaart, til hvilke Katalogen udgjør Texten. Fortidslevningerne ere sondrede i Arter, og hver Arts Forekomst antydes paa Kaartene ved særegent Tegn. Der findes ikke mindre end 59 saadanne.

Kaartene ere reviderede af Bureauets rejsende Assisterter og ere et nødvendigt Hjælpemiddel ikke alene for Arkæologen, men ogsaa for Etnografen til den rette Forstaaelse af tidligere og nuværende Tilstande.

Laveste og højeste Kulturtrin.

Det er jo oven for anført, at man har ment, at det laveste Kulturtrin, som fandtes repræsenteret hos Indianerne, var det tredje eller Naturtilstandens øverste efter den foreløbig vedtagne Skala. Det Nærmere herom blev drøftet i første Afsnit, og der er senere intet Nyt opdaget, som kunde kræve en Forandring heri. Der vil dog her være Anledning til at sige et Par Bemærkninger.

Der har i de sidste Aar været Tale om *Hulemennesker*, om Stammer, som levede i Bjergegne i den sydvestlige Del af de Forenede Stater og havde naturlige Huler til deres Boliger. Om det muligvis ikke er udtrykkelig udtalt, tyder dog hele Fremstillingen derom paa, at disse Indbyggere maatte staa et Trin lavere end de laveste hidtil bekendte Folkstammer i Nordamerika. Først udtaltes det i amerikanske Aviser, at den bekjendte Polarrejsende *Schwatka* virkelig havde opdaget Hulemennesker i de nævnte Egne, men derefter modsagdes dette i en norsk Avis af den bekjendte norske Rejsende *Lumholz*, der forestaaer en fra New York udrustet Opdagelsesexpedition til hin sydvestlige Landsdel og nævner det som en

Hovedopgave at træffe sammen med de formodede Hulemennesker og udfinde deres Boliger. Han benægter paa det Bestemteste, at denne Opgave skulde være løst af *Schwatka*, men hans Bevisførelse indskrænker sig til noget nærgaaende Ytringer om dennes Personlighed. Man maa nu afvente Udfaldet af den forventede Opdagelse. Kun turde det være tilladt her at bemærke, at Hulebeboernes Udviklingstrin i ethvert Fald ikke kan betragtes som et almindeligt Kulturtrin overhovedet, men kun kan have en ganske lokal Forekomst.

Spørgsmaalet om Hulebeboerne er nær beslægtet med det om Kannibalerne. Det er omhandlet i forrige Afsnit med det Resultat, at Forekomsten af egentlige Menneskædere i Nordamerika ikke er paavist, for saa vidt som derved skal forstaaes Folk, for hvilke Menneskekød er et Middel til Nydelse.

Angaaende de saakaldte *Hametser* blandt Nordvest-Indianerne er der senere fremkommet nogle Oplysninger, som det her dog kunde være passende at meddele nogle Uddrag af.

Der skal gives tre Klasser Hametser: De, som bide Stykker ud af levende Menneskers Legeme; de, som æde Lig, og endelig de, som blot bide Hunde ihjæl og sønderrive dem. Det paastaas, at man for dums slagtede Slaver for at beværte Hametserne med dem. En Rejsende vil endog blot for 40 Aar siden have set en Slave bunden til en Pæl blive skaaren op, hvorpaa dansende Hametser øste hans Blod ud med Hænderne og drak deraf. Nu fortærer de gamle Lig, som ere tørrede i Kisterne oven Jorden. De opløde dem først og danse saa omkring med dem, inden de æde dem. Nu er det imidlertid umuligt, at der skulde kunne gives Mennesker, for hvem et saadant Maaltid skulde være en Nydelse. Men Nordvest-indianerne ere i høj Grad tilbøjelige til Selvspøgelse og paa samme Tid ærgjerrige og kappelystne; der er alene heri Grund til at antage, at Kannibalismen hos dem oprindelig er et Sonoffer til de usynlige Magter, udtænkt under Higen efter at udfinde netop, hvad der kunde vække størst Beundring hos den overtroiske Befolkning for Overvindelsen af det Modbydelige og Skrækkelige. Denne Anskuelse bekræftes ved den Vigtighed, som er lagt i Ceremoniellet, der iagttages ved den vordende Hametses Indvielse, som tænkes fuldbragt af tre Hjelpeaander. En Tid lang forinden samles alle Bygdens Beboere hver Aften til Sang og Dans sammen med Novicer, som have ti Følgesvende hver. Disse ledsage ham, naar han efter Selskabets Afslutning gaaer omkring i alle de andre Huse. De

passé omhyggelig paa ham hver Aften, indtil han engang pludselig forsvinder. Følgesvendene sige da, at han er fløjet bort. Han bliver da borte i fra 1—5 Maaneder, i hvilken Tid han siges at leve i Samkvem med Aanderne og at vandre hele Verden over. I Virkeligheden færdes han i de omliggende Skove under Lidelser og Savn, ene med sin Tænkning og Indbildningskraft, ganske som de vordende Angakut hos Eskimoerne. Endelig rygtes det under stor Bevægelse blandt Bygdens Beboere, at den ny Hametse kan ventes. Man har hørt underlige Toner som af Fuglestemmer — i Virkeligheden frembragte ved Fløjter, som Hametserne holde hemmelige for alle Uindviede. Endelig finder Tilbagekomsten Sted under stor Højtidelighed ved Afholdelse af en Række Festligheder med omstændelige Ceremonier, under hvilke den nye Hametse aflægger Prøve paa sin Duelighed i at bide Smaastykker ud af Folks Arme, hvorved han dog siges ubemærket at skulle benytte sig af et lille skjærende Redskab. Efter at hans Optagelse i Hametsernes Orden saaledes endelig er fuldført, maa han i det første Aar opholde sig i et for ham særlig udstyret Rum, sondret fra de øvrige Husbeboere.

Dette var Spørgsmaalet om de formentlig laveste Kulturtrin. Hvad angaaer de højeste, som kjendtes i Amerika, da skulde man have troet, at *Morgans* Forklaring af Kejser Montezumas Historie, hvorved denne sank ned til en indiansk Krigshøvdinges Stilling, maatte have mødt stor Opposition. Efter paalidelig Kilde skal dette dog ikke være Tilfældet i de Forenede Stater, hvor *Morgans* Teori kan anses for almindelig antagen, og kun fra en enkelt kompetent Side Indvendinger ere rejste.

Gjenstande for etnografiske Museer.

At Museet maa yde det nødvendige Suplement til, hvad Forskerne paa deres Rejser iagttage angaaende en Befolknings Erhverv, Skikke og Leve-maade, for at kunne faa et saa fuldkomment etnografisk Billede af vedkommende Land som muligt, er indlysende nok. Af Gjenstande, som have samme Bestemmelse, vil der i Reglen behøves flere Former til Sammenligning, end der kan ventes samlet af en enkelt Rejsende, som desuden sjælden har de fornødne Hjælpemidler og Tid til nøjere at undersøge, hvad han træffer paa. Med andre Ord: Den rejsende Forsker maa fuldende Studiet af Landets Etnografi i Museet.

I Nationalmuseet i Washington har man nu allerede udført betydelige Arbejder i den her antydede

Retning. Den etnografiske Afdeling angives at have indeholdt 200000 Numre i 1884 og 506000 i 1889 foruden den særskilte Samling af Lerarbejder. Denne indeholdt til samme Tid henholdsvis 12000 og 28000 Numre, og om den siges udtrykkelig, at den kun omfatter originalt amerikansk Arbejde. Om dette er Tilfældet med Hovedsamlingen, er ikke ganske klart, men man kan være forvissat om, at i alt Fald den langt større Del deraf bestaaer af amerikanske Sager.

Vi skulle nu her nævne nogle af de omtalte Sammenstillinger, som med stor Flid ere foretagne i Museerne mellem Gjenstande af samme Klasse. Som man vil erindre, have tidligere Arbejder i samme Retning omfattet Masker og Læbeprydelser, Lertøj, Textilarbejder m. m. Fra de senere Aar haves netop foreliggende: *Walter Hough*: Ildgøringsmidler; *Otis T. Mason*: Oprindelig Skindberedning; Samme: Kurvfletning hos de amerikanske Urbeboere; Samme tillige med *D. H. Porter*: Om Bernevugger hos disse; *J. D. Mc. Guire*: Stenhammeren og dens forskellige Brug; *H. W. Henshaw*: Gjennemborede Sten fra Californien; *J. Murdoch*: En Afhandling om de eskimoiske Buer i Nationalmuseet; *Otis T. Mason*: Om Kaste-træerne i Nationalmuseet; *Robert E. C. Stearns*: Ethnconchologi: En Afhandling om oprindelige Penge; *R. W. Shufeldt*: Novajo-Bæltvæveren; *Otis T. Mason*: Mennesket som Trækdyr; *G. Brown Goode*: „Museums of the Future“.

Sprog og Sagn.

Hvad Museerne ere for de materielle, det er Opskrifter om Sprog og Folkesagn for de lavere staaende Nationers aandelige Ejendele. I Sagnfortællingen skal mere eller mindre søges, hvad der vedkommer religiøse Begreber og Samfundsorden eller Love. Idet vi her skulle forsøge at give et Overblik over, hvad der i de allersidste Aar er kommet Offentligheden tilgode, bliver det dog nødvendigt hovedsagelig at indskrænke os til Navne og Tal. Foreløbig maa vi da bringe i Erindring et Arbejde, der paa en Maade danner et Grundlag for de øvrige herhen hørende Undersøgelser. Dette er *J. C. Pillings* i forrige Afsnit omtalte Række af Bibliografier for hvert af de oprindelige Sprog. Der er af disse nu udkommet fem, nemlig: „Bibliography of the Eskimo“, „The Siouan“, „The Iroquan“, „The Muskogean“ og „The Algonquian languages“. Man maa beundre den store Flid og Samvittighedsfuldhed, der er lagt for Dagen i det af dem, som vi nogenledes ere i Stand til at kunne be-

dømme, nemlig det første. Det Sidste, nemlig det, der giver en Katalog over alt, hvad der er offentliggjort i og om de Algonkinske Sprog, omfatter ikke mindre end 614 Sider i meget stort Format.

Med Hensyn til Organerne for Offentliggjørelsen af herhen hørende Arbejder er at bemærke, at de i 1888 ere blevne forøgede ved en „Journal of American Folk-lore Society“. Dette Selskab for Folkesagn betegner uden Tvivl et stort Fremskridt i disse Granskningers Historie. Som en ganske tilfældig Hjælp til at henlede Opmærksomheden paa den samme Sag turde nævnes Amerikanist-Kongressen i Berlin, der indtraf netop det samme Aar, 1888.

Vi ville dernæst gaa over til at omtale de Forakere, som have leveret Arbejder i disse sidste Aar.

A. S. Gatschet: Et Værk i to Bind paa tilsammen 1442 Sider i Kvart om Klamath-Indianernes Sprog, nemlig Sprogprøver, Grammatik og Lexikon. Disse Indianere, der ogsaa kaldes Maklak-I., bo i det sydvestlige Oregon ved Kalifornien. Sproget har tidligere ikke været fremstillet som Skriftsprog (1890). Af samme Forfatter endvidere: Om Kjønsetegnelsen i indianske Sprog.

J. O. Dorsey: Cegiha-Sproget i Form af Myther, Fortællinger og Breve, 794 Sider i Kvart (1890); et Suplement til samme i 1891. Sproget tales af Omaha- og Ponka-Stammerne af Sioux-Indianerne, om hvilke Forfatteren siden 1873 har meddelt 27 Offentliggørelser. Endvidere ved samme Forfatter: Teton-Indianernes Sagn, og: Om Personnavne.

F. Boas, bekjendt af sine Arbejder over Eskimoerne paa Baffins Land, hvortil han udgik fra Tyskland, har nu senere bosat sig i Nordamerika. Han har herfra berejst Britisk Columbia, navnlig Vancouver-Øen, og leveret meget indholdsrige Offentliggørelser om Nordvest-Indianernes Sprog og Sagn, dels gennem sine engelske Beretninger, dels gennem tyske Tidsskrifter („Globus“).

Cyrus Thomas: Bidrag til Belysning af Maya-Sproget. Det samme Æmne behandledes omstændelig paa Kongressen i Berlin af *M. Seler* og *Förstermann*.

D. G. Brinton: „Books of Chalan Bilan (Maya); Lenape Conversations; forskjelligt om Nahuatl, Mexikansk, Mazaleta“.

W. H. Holmes: „The textile art in its relation to the development of form and ornament“.

M. W. Beauchamp: „Onondaga tales“; „Tale of the great Moskito“; „Tale of Hiawatha“.

J. Mooney: „Cherokee Myths“.

A. M. Stephen: „Legend of the Mokis of the Snake order“.

Horatio Hale: „Huron Folk-lore“.

H. ten Kate: „Cherokee legends“.

W. Matthews: „Mountain chant, a Navayo ceremony“; „The gentile system of the Navayo“.

A. F. Chamberlain: „Tales of the Mississaguas. Mohawk legend of Adam and Eve“; „Algonquin tale of Nanibozu“.

J. G. Bourke: „Theogony and Cosmogony myths from the Majave Indians, Arizona“; „Gentile system of the Apaches“; „Mythology of the Apaches“.

J. Deans: Bjørnen og den indianske Kone; „Tsimshian creation Myth“; „Haida Myth of the Finback whale“.

O. Morrison: „Tsimshian Proverbs“.

G. W. Weippert: „Legends of Jova“.

W. Fawkes: „A contribution to Passamaquoddy Folk-lore“.

J. Mc. Lean: „Blackfoot legends“.

R. L. Pachard: „New Percees Mythology“.

F. C. Stevenson: „Religious life of the Zuni child“.

F. H. Cushing: „Zuni tale of the underworld“.

R. Wills og *W. Kelly*: „Eskimo Dictionary“, beregnet for Alaska.

Folkestammerne i det yderste Nordvesten.

Det svarer selvfølgelig hverken til denne Artikels Plan eller til dens Forfatters Evne at gennemgaa de enkelte Indianerstammer med Hensyn til Fremskridtet i Kundskaben om dem. En Undtagelse turde dog gjøres med Nordvest-Indianerne paa Grund af deres Forhold til Eskimoerne, hvilket alt tidligere har været berørt i dette Tidsskrift, foruden at Forfatteren tidligere har skrevet en Artikel om bemeldte Folkestamme i „Norsk Morgenblad“.

De saakaldte Nordvest-Indianere bebo Vestkysten fra 50° til 60° N. Br.; nordfor 60° begynde Eskimoerne. Som Grundlag for vor Kundskab om Nordvest-Indianerne maa betragtes *Dalls* „Alaska and its resources“ (1870). Senere Bidrag ere ydede af *G. M. Dawson* (1880), *H. H. Bancroft* (1883), *J. Petroff* (1884), *A. Krause* (1884), *J. G. Swan* (National Museum), *F. Boas* (1890), *A. Jacobsen* (1885 og 1890), *A. P. Niblack*. Hvad den eskimoiske Del af Kysten angaaer, ere Bidragene fra de seneste Aar sparsommere.

Indianerne, hvis Antal anslaaes til 36,000, skjønne maaske for højt, vise her Naturfolkernes Tilbøjelighed

til at holde sig delte i smaa Samfund i udpræget Grad, hvad enten man vil kalde disse Stammer eller Slægter. Imellem nogle af dem hersker der Forbund, men i det Hele taget have indbyrdes Krige hørt til Dagens Orden. Derhos har man her, ligesom hos de højest staaende Nationer, skabt en Slave-Institution.

Antallet af disse smaa Kommuner er, i Forbindelse med Sprogforkjelligheden, meget stort, dog mener Boas at kunne samle dem under følgende 7 Hovedgrupper: Tlingit, Haida, Tsimshian, Kivakiutl, Nootk, Salish, Kutonaqa.

I Spidsen for de smaa Samfund eller Bygder staaer der Høvdinge, som tilligemed deres Familier have stor udvortes Anseelse, men ingen egentlig betydelig Magt, da denne mest tilkommer Raadet.

Høvdingen udfører Raadets Beslutninger og er Leder ved de fælles Foretagender, saasom Jagt og Fiskeri, men især i Krigstilfælde. Han har ikke stort Andet for sin Ulejlighed end Æren, men denne bevises ham saa i fuldeste Maal. Han skal inviteres til alles Selskaber, og simple Folk tør i en Forsamling ikke nærme sig ham forfra, men krybende langs Væggen og saa fra Siden. Ligeledes bringes ham Aarets første modne Frugt, dets første Fangst af Fisk m. m., men Broderparten af Udgifterne ved de hyppige Selskaber, som især foregaa i hans eget Hus, maa han selv bestride, og han maa, hvad man i visse Tilfælde skulde synes maatte kunne være det Byrdefuldeste, producere sig som første Danser og synge til Gjæsterne Morskab.

Samfundets Organisation grunder sig her, som blandt andre Indianere, paa Inddelingen i Slægter og Stammer; kun synes den at være noget mere indviklet. Systemet har her især sin Betydning for os ved den større Vægt, det lægger paa det saakaldte Totem eller heraldiske Vaabenmærke. Man forstaaer herved en Gjenstand eller Klasse Gjenstande, hyppigst Dyreklasser, som et Menneske betragter med overtroisk Ærefrygt paa Grund af den Rolle, det efter Sagnet har spillet ved sin Berøring med en af samme Persons Forfædre. Efter saadanne Gjenstande benævnes saa de enkelte Afdelinger af en Nation eller Hovedgruppe, men disse Afdelingers Omfang er ikke altid ganske klart. Saa meget synes dog afgjort, at baade Hoved- og Underafdelingerne have hver sit Totem, maaske Individet endog sit, og man kan da forklare sig, hvorledes en Person eller Familie kan komme til at udmærke sig ved den Række Billeder, som findes sammenhobede i de mærkelige Vaabenpæle, som ere oprejste foran Indgangene til Husene i de indianske Byer.

Disse Monumenter ere, som bekendt, 15 til 60 Fod høje, undertiden endog derover, og fra øverst til nederst bedækkede med Billeder. Man maa forbavses over de Arbejds kræfter, der have rejst disse mægtige Stammer, især dengang, da alt maatte udføres med Stenredskaber. Det antages, at Billederne øverst fremstiller Stammens Totem eller den første Stamfader og dernæst i nedstigende Linje de Underafdelingers Totem'er, der høre til Familiens Stamtræ, og derhos vel og andre Figurer, som tjene til at belyse Slægtens Historie.

Billeder af lignende Betydning, dels udskaarne, dels malede, findes ogsaa paa selve Husenes Vægge, saavelsom paa Gravene, paa Klæder, Pynt og Bohave: kort sagt, gennem hele den oven omtalte Kunst.

En Ærgjerrighed, som besynderlig nok, bærer det aabenbare Præg af Rangsøge, er et fremherskende Træk i Nordvest-Indianernes Karakter. Den fremtræder allerede som Fødselsaristokrati; den ene Slægt er bedre end den anden; indenfor Slægten er der Forskel paa Individens eller Familiens Rang, og øverst staa Høvdingerne med Familie som den første Adel; men Kappelstriden tiltager, naar den først kommer ind paa det Religiøse og navnlig paa de hemmelige Selskabers Omraade. I det Hele taget er vort Kjendskab til disse Selskaber ufuldkomment, men vist er det, at der gives Ringe til at bæres omkring Hatte, Arme og Ben af dem, som ville danse for Selskabet og ved den Lejlighed betegne sin Klasse og Numer i Rangsystemet. Jacobsen har beskrevet fire hemmelige Forbund, som maa være de vigtigste. Det Øverste er Hametsernes, hvis største Kunst, som alt omtalt, bestaaer i en besynderlig Art Kannibalisme. Den anden Art hemmelige Forbund er „Medicinmændenes“, som de endnu temmelig uheldig benævnes. Disse Vismænd ere i et og alt saa fuldstændige Sidestykker til Grønlændernes Angakut, at vi her ganske kunne forbigaa dem. Den tredje derimod bestaaer af Hellige, som ifølge Indskydelse fra sine Aander underkaste sig svære Pinsler. Den mest yndede Spøgelse bestaaer i at gjennemføre Overarme og Laar, trække Baand af Cederbast gennem Saarene og lade sig ophænge ved disse i et Træ. Hvis de saa falde ned, fordi Kjødets rives over, ihjelslaaes de strax. Medlemmerne af det fjerde, hemmelige Selskab, Nutlometlaerne bære sig ad som besatte af Aander og ere derfor uansvarlige for deres Handlinger. Snart optræde de ved Dansene helt teatralisk, snart som Narre, der dog kaste og slaa saaledes omkring sig, at det navnlig paa Grund af deres foregivne Utilregnelighed er farligt at nærme

sig dem. Det er ogsaa dem, der exekvere Selvpinernes nysnævnte Drab.

Spærgelsen overhovedet havde her som andensteds i Hovedsagen sin Betydning som Sonoffer til de usynlige Magter. Denne Dyrkelse gjaldt først Forfædrenes Aander, derpaa overnaturlige Væsner, som kunde antage Dyrenes Skikkelser, forestillende visse menneskelige Egenskaber, desuden Naturkræfter, Torden og Lynild samt Himmellegerne — altsaa gaaende over til Guddomme, om man saa vil. Den religiøse Dyrkelse var ogsaa Sjælen i de fleste store Fester med Dans, Sang og Spil, og derom tale nu de Emblemer, hvormed Masker, Hovedpynt og Dragter samt andre derved benyttede Gjenstande ere forsynede. Vinteren er Festernes Aarstid. Den sidste Dans, som opføres om Foraaret, er til Ære for den tilbagevendende Sol, og den højtideligste af alle. Danserne forestille ved denne Lejlighed Stammens Helgener eller Guddomme. Skulde nogen af dem derunder snuble og falde, skal han strax dræbes af Hensyn til det Væsen, han forestiller, hvorfor de gjerne have Venner ved Haanden, som ere rede til at hjælpe i det rette Øjeblik.

Med den udprægede Standsforskjel er det intet Under, at disse Indianere forene en forholdsvis udviklet Sans for Ejendoms Erhvervelse. Som Byttemiddel og til Værdiberegning i Handelen benyttede de fra gammel Tid som mindste Skillemonet Dentalier (Skaldyr) ligesom i Ostindien Kaurierne; derpaa fulgte Dækkener, i den nyere Tid af Uld og i forskellige Numre efter Kvaliteten; saa kom Slaver, og endelig, som det værdifuldeste, Kobberplader, som maa antages ogsaa fra først af at have været indenlandsk Produkt (gedigent Kobber).

Der gives Indfødte, som synes at maatte regnes

for ret velhavende endog efter civiliserede Samfundsbegreber. Men dette er kun midlertidigt.

Til de store, kostbare Fester er der knyttet en Institution, som til syvende og sidst dog sætter en, endnu om den oprindelige Kommunisme mindende, absolut Grænse for Indianernes Ophobning af Ejendom. Denne er den jævnlige Uddeling af Gaver til samtlige Deltagere i visse dertil berammede Fester. Ved disse Gavefester, som ogsaa holdes højt i Ære hos Alaska-Eskimoerne, stiger Værten visse Trin i den ved de gamle Vedtægter hjemlede Rangfølge. Han faaer Lov til at bære et Par Ringe mere om sin Hat, tilsidst endog en Træhat prydet med Padder; men hvad Opsparing af Formue angaaer, kan han saa begynde forfra, thi i Reglen er hans Forraad af rørlige Ejendele udtømt for at opnaa denne Forfremmelse.

Hametserne samt Sprog og Sagn ere omtalte i det Foregaaende, og det bliver da til Slutning formentlig i Henseende til Sprog og Sagn, hemmelige Selskaber, Totem'er og Tydning af Billedtegn, at Kundskaben om disse mærkelige Stammer har gjort Fremskridt. Den kan da heller næppe blive uden Frugt for Nordamerikas Etnografi i Almindelighed.

I den eskimoiske Ordbog for Alaska af Wells og Kelly (1890) har sidstnævnte tilføjet en etnografisk Indledning, i hvilken han omtaler mærkelige Rivninger og Bevægelser blandt Eskimostammerne dér. Indlandsboer have fortrængt Kystboer, og en vis Tilbøjelighed har vist sig hos disse til at sprede sig nordøfter. I Amerika siges disse Angivelser at anses for højest overdrevne og upaalidelige, men det kan dog næppe fejle, at noget Sandt maa ligge til Grund for Beretningen om de nævnte Rivninger.

Postglaciale marine Aflejringer, Kystterrasser og Strandlinjer i Island.

Af Th. Thoroddsen.

(Hermed Tavle VI.)

Islands Indre optages, som bekendt, af et stort Højland, der udelukkende er opbygget af ældre og yngre vulkanske Dannelser. Lavlande findes kun ved den sydlige og vestlige Kyst; de ere som oftest kun smalle Bræmmer langs Strandkanten, men udvide sig dog hist og her til større og mindre fjordagtige Bugter, der skære sig dybere ind i Højlandets kompakte Masse. Lavlandene optage vel næppe mere end

en femtende Del af Islands Areal, og til disse er dog Beboelsen næsten udelukkende knyttet; det øvrige Land bestaaer af stenede, græsløse eller næsten græsløse Højflader, Lavastrækninger, Sandørkener og Jökler. Højlandet ligger saa højt over Havet og har et saa barskt Klima, at det allerede af den Grund ikke egner sig til Opholdssted for Mennesker. Paa Nord- og Østlandet findes ingen Lavlande af nogen videre Udstræk-